

HENRI BARBUSSE

ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Όταν έβλεπες τὸ σαλόνι ἐκεῖνο, ἀπὸ ἐνστιχτο ἀναζητοῦσες κάποιο παλιὸ κέντρο, τόσο ἔμοιαζε μὲ παλιὰ χαλκογραφία, μὲ τὰ ἐπιπλά του ποὺ εἴτανε περασμένης μόδας, τὰ κομφοτεχνηματάκια του ποὺ μοιάζανε σὰ νὰ ξαναζοῦνε, τὰ παλιὰ κι ὁμαλὰ χρώματά του.

Στὴ μέση τοῦ στρογγυλοῦ καρυδένιου τραπεζιοῦ καὶ τοῦ δωματίου ὑψωνόταν πάνω σ' ἓνα τετράγωνο καμβά μιὰ κυλινδρική λάμπα, ποὺ τὸ χαρτονένιο ἀμπαζούρ της κομματιάζε μιὰ ξερὴ χειμωνιάτικη ἀχτίνα. Τὸ ἀδύνατο αὐτὸ ἀχτινοβόλημα ἄγγιζε τὸ μοτότονο πρόσωπο τοῦ κρεμαστοῦ ρολοιοῦ κάτω ἀπὸ τὸ γυαλί, τὸ ἀνοιχτοπράσινο πανὶ τῆς σανιδόπλακας τοῦ τζακιοῦ μὲ τὸ λινὸ γαϊτάνι, τὸ σταφυλόσπαρτο δαμάσκο τῶν πολυθρόνων ποὺ ταίριαζε μὲ τὴν ταπετσαρία ποὺ εἶχε χρώμα παπαρούνας, κι ἀδύναμα τὸ χοντρὸ πράσινο χαλί ποὺ εἴταν κεντημένο μὲ τσόχινα λουλούδια.

Ὁ γέρος κύριος τῆς πολυθρόνας εἶπε χαμηλόφωνα στὴ γριὰ κυρία ποὺ καθότανε ἀπὸ τᾶλλο μέρος τοῦ τραπεζιοῦ.

— Τί λέει ἡ ἐφημερίδα ;

— Περίμενε, ψιθύρισε ἡ κυρία, νό...

Πήρανε τὴ θέση τους, ἐκεῖνη νὰ διαβάζει, ἐκεῖνος νὰκούει. Τυλίχτηκε μὲ πολλὲς προφύλαξεις στὴ μαλακιά καὶ ἀθόρυβη ρόμπα του κ' ἔξω ἀπὸ τὶς ἄμορφες πτυχὲς τέντωσε τὸ γέρικο κεφάλι του ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν μπορούσες νὰ μαντέψεις ἂν εἴταν ἄλλοτε στρατιωτικὸς, ἀρίστης ὑπάλληλος.

Ἐκεῖνη κούνησε τὴν καρέκλα της καὶ τὸ μεταξένιο φόρεμά της ἔκανε ἓνα θόρυβο νεκρῶν φύλλων. Ἐπειτα ζυγώσε στὴν ἐφημερίδα, τόσο ποὺ νὰ τῆς χλωμαίνει ἡ ἀνταύγειά της, τὸ πρόσωπό της, ποὺ ἔμοιαζε κι αὐτὸ νὰ εἶναι σκεδιασμένο πάνω σὲ χαρτί, — καὶ ποὺ δὲ θάλλαζε πιά οὔτε ἀπὸ τὴν πιὸ τραγικὴ καὶ τρομερὴ μεταβολή...

Εἴτανε φρόνιμοι σὰ σοβαρὰ παιδιά. Προπάντων εἴτανε φτιαγμένοι μὲ τρόπους καὶ συνήθειες ποὺ εἶχανε μείνει σιγὰ κι ἀλαργιὰ στὴν ἐπιφάνεια ἀπὸ τὸ μακρινὸ ναυάγιο τῆς ζωῆς τους.

Ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς ἐφημερίδας, — ποὺ κάνανε κάθε βράδι, ἐκεῖνη ἀπὸ τὶς ὀχτὼ ὥς τὶς ἐννιά, ἐκεῖνος ἀπὸ τὶς ἐννιά ὥς τὶς δέκα — δὲ μάθαιναν τὰ νέα, ἐπειδὴ δὲν ἤξαιραν πιά νὰ μαθαίνουν. Ἐκείνο

πού καταλάβαιναν καλότερα εΐτανε τὰ δυστυχήματα, τὰ σύντομα αὐτὰ φριχτὰ δράματα, πολὺ γρήγορα ἱστορημένα γιὰ νὰ μὴν κλαῖμε, πολλὰ γιὰ νὰ μὴν τὰ θυμόμαστε, πού γίνονται πάντα καὶ πάντα θὰ γίνονται.

... Ἐκεῖνη διάβασε ... «Τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὰ ἔρεϊπια. Τὸ στηθὸς του εἶταν σπασμένο... Ὁ πόνος τῶν συγγενῶν του εἶναι ἀπερίγραπτος».

— Ὁ δυστυχημένος ! ψιθύρισε κείνος γαλήνια, ἀθῶα ... Πόσο χρονῶν εἶταν ;

Ἐκεῖνη ἔψαξε μὲ φροντίδα ἀνάμεσα στὶς λίγο ἀνακατεμένες φράσεις.

— Τὸν λέγανε... Ἄ ! ναί !... Εὔκοσι χρονῶν, ὁ Γιάννης Ριμέλ, τὸ θῦμα, εἶταν εἴκοσι χρονῶν κι ἀρραβωνιασμένος.»

— Εἴκοσι χρονῶν ! Τότε, ἀπαράλλαχτα σὰν τὸν Ἰούλιο. Δὲν εἶν' ἔτσι ;...

Ἐγινε σιωπὴ κι ἀνάμεσα σὲ τούτη ἀνακάλεσαν ἀπὸ τὸ ἄπειρο πληθὸς τῶν νεκρῶν πού θυμόνταν, τὸ μακρυνὸ νέο, τὸ νεανικό τους φίλο.

— Πόσος καιρὸς νᾶναι ; ρώτησε ὁ γέρος, πού τὸ μέτωπό του κουραζόταν ἀπὸ τὴν ἀνσζήτηση.

— Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἰουλίου ; Σαράντα χρόνια, εἶπ' ἐκεῖνη.

— Ἄ ! ἀποκρίθηκ' ἐκεῖνος.

Πάλι, τίποτα... ἔπειτα ἡ φωνὴ τῆς γριᾶς κυρίας πού τὰ χεῖλη της κουνιόνταν ἐδῶ καὶ μιὰ στιγμή, ὑψώθηκε τρεμουλιάριχη.

— Ὁ Ἰούλιος ! ὁ Ἰούλιος ! εἶπε.

Ὁ γεροντάκος ἀνασηκώθηκε λίγο, γιὰτὶ ἐκεῖνη τὸ εἶπε μὲ καινούριο ὕφος.

— Γιατὶ τὸν θυμᾶσαι ; ρώτησ' ἐκεῖνος, πού συνῆλθε ἀπότομα, ἔκπληκτος καὶ προπάντων ἀνήσυχος.

Ἐκεῖνη ἄφησε τὴν ἐφημερίδα νὰ πέσει στὸ τραπέζι, πάνω στὰ γέρικα σκεβρωμένα χέρια της μὲ τοὺς ξεροὺς ξύλινους καρπούς καὶ κοίταξε μπρὸς της. Ἡ φωνὴ της πιά ἔμεινε ἥσυχη καὶ καθαρή... Ὡστόσο, εἶπε :

— Ἄκουσε, τώρα μπορῶ νὰ σοῦ τὸ ξεμολογηθῶ... Τὸν Ἰούλιο τὸν ἀγαποῦσα. Κ' ἐκεῖνος μ' ἀγάπησε..

— Τί λές, καλέ ;... Ἐσύ, ἐκεῖνος;.. Κ' ἐγώ ;

Ἐκεῖνη κοίταξε πάντα στὸ σκοτάδι σὰν ὑποβάτης.

— Σ' ἀγάπησα πρῖν, μετὰ, σχεδὸν πάντα. Μὰ κάποτε κ' ἐκεῖνον. Λίγο πρῖν ἀπὸ τὸ θάνατό του.

Ἐκεῖνος ἀνάσανε ἀλαφριά.

Κοίταξε προσεχτικά, ἀφοῦ συνῆλθε λίγο—λίγο ἀπὸ τὴ σύγχυση τοῦ ἀνεπάντεχου αὐτοῦ νέου, τὸ πρόσωπο πού αἰώνια εἶταν ἀντίκρου του,

τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο πού τόσο εἶχε κοιτάξει ἀπὸ κοντὰ κ' εἶταν ἀλήθεια ὁ καθρέφτης τοῦ ἑαυτοῦ του.

— Δὲν ἔχει πιὰ σημασία ! μουρμούρισε ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο.

— Ὅχι, εἶπε ὁ ἄλλος.

Ὅσοτόσο, ἐκεῖνη εἶχε κάποια στερνὴ σκέψη, πού βγήκε τέλος ἀπὸ τὰ χεῖλη της.

— Κ' ἐσύ δὲν εἶχες ποτὲ ἐρωμένη ;

Ἀμέσως, εὐκολα, ἀνοίξε τὴ γέριχη ἄδεια καρδιά του.

— Ναί, εἶπε, κάποιαν εἶχα.

Ἐκεῖνη κούνησε τὸ κεφάλι της μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ σβησμένα.

— Κ' ἐσύ ! Δὲν τόχα φανταστεῖ.

Ἐξακολούθησαν νὰ μιλοῦνε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους, προσπαθώντας νὰ μιλοῦν σὰ γιὰ ξένους, γι' ἀγνωστούς.

— Ὡστε ὁ Ἰούλιος κ' ἐσύ... Συναντηθήκατε ; Ποῦ ;

— Δὲν ξαίρω.

— Πόσες φορές ;..

— Τρεῖς ἢ τέσσερις... Δὲ θυμᾶμαι, μόνο τὴν πρώτη... Κ' ἐκεῖνη ; Πέθανε ;

— Βέβαια, εἶναι τόσος καιρὸς !

— Εἶταν ὁμορφη ;

Ἐκεῖνος ἔκλεισε τὰ μάτια, ἔπειτα τὰ ξανάνοιξε ἀμέσως σὰ νὰ μὴν ὠφελοῦσε αὐτὸ σὲ τίποτα.

— Βέβαια... Δὲν ξαίρω πιὰ. Μὰ ἀσφαλῶς εἶταν πολὺ ὁμορφη..

Ἐπειτα, μόνο τὴν εἰκόνα της ξαναεῖδα κι αὐτὴ τὴν ἔσβησε μόνη της.

— Ναί, ξαίρω... Ὅπως χάθηκε κ' ἐκεῖνος.

Ἐκεῖνη πρόστεσε :

— Πόσο τὸν εἶχ' ἀγαπήσει ! Πόσο πρέπει νὰ τὸν εἶχ' ἀγαπήσει !

— Δὲ θυμᾶσαι τίποτ' ἄλλο, ἔ ;

— Ὅχι... Καὶ πόσο κράτησε ;

— Ἀπὸ τὸ φθινόπωρο ὥς τὸ καλοκαίρι, ἕξη μῆνες. Κ' ἐσύ ;

— Οὐτ' ἓνα μῆνα. Πέθανε σχεδὸν ἀμέσως...

— Κ' ἔπειτα ; . . . Δὲν ἔχασες ἐπὶτόμα . . .

— Ὅχι, ὄχι... θυμᾶμαι πὼς τὸν θυμόμουν... Ναί... νά !... Ἀκόμα ἔφτασα στὸ σημεῖο νὰ σκοτωθῶ... θαρρῶ, τουλάχιστον. . . Αὐτὸ σχεδὸν εἶναι ὑπόθεση πού κάνω...

— Κ' ἔπειτα, τίποτα ;

— Ὅχι, τίποτα. Ξαναγύρισε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο.

— Φυσικά.

Ἦ γὰρ κυρία φαινόταν ἐκπληχτη πού δὲν εἶχε ἀνακαλύψει ἀπὸ πρὶν τὸ μυστικόν.

— Πῶς ἔγινε καὶ δὲν εἶδα τίποτα, δὲν ὑποψιάστηκα ; Εἴμουν αἰτέλειο ζῶο ! . . .

— Ὅχι, ὄχι. Οὐτ' ἐγὼ δὲν εἶχα δεῖ περισσότερα. Προσέχαμε, ξαίρεις. Θυμᾶσαι ὅταν σοῦ εἶπα πὼς ἔπρεπε νὰ φύγω γιὰ τὸ Λονδίνο.

— Πήγατε στὸ Λονδίνο κ' οἱ δύο ;

— Ὅχι στὸ Λονδίνο, στὸ Σαίν-Ζερμαίν.

— Ψεύτη ! εἶπ' ἐκείνη ἀπειλῶντας τὸν μὲ τὸ δάχτυλο. Πόσο θὰ εἶχα κλάψει ὅν τῷ ξαίρει !

— Κ' ἐγὼ τί φωνᾶς θὰ εἶχα κάνει ! Ποιὸς ξαίρει τί μποροῦσε νὰ εἶχε γίνει ;

— Ναί, ψιθύρις' ἐκείνη μεγαλόπρεπα, θὰ εἴμαστε ἄδικοι καὶ κακοί.

Κουράστηκαν μιὰ στιγμή καὶ δὲν εἶπαν τίποτα. Ἐπειτα κείνος ξεθαρεύτηκε :

— Θὰ εἶναι ἀργά.

Τὸ κρεμαστὸ ρολοὶ ἔδειχνε ἑννιά. Ἡ διπλὴ ἐξομολόγησι εἶχε προχωρήσει ἀπότομα καὶ γεμίσει τὴ βραδιά. Σηκώθηκαν καὶ κοιτάχθηκαν ὀρθιοί. Τότε κατέλαβαν πὼς στεναχωριόταν ὁ ἕνας μπρὸς τὸν ἄλλο. Ἐκεῖνος ρώτησε φοβισμένα κατεβάζοντας τὰ μᾶτια.

— Δὲν κάναμε καλὰ τοῦ τὰ εἶπαμε ; Ἐ ; . .

— Ναί, ναί, βεβαίως' ἐκείνη. Καλήτερα ἔτσι.

Βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ὅσο γδυνόνταν ἐκείνη εἶπε τρεμουλιαστιά.

— Ὡστε εἶταν πολλὴν καιρὸ ἀνάμεσόν μας αὐτὰ τὰ δύο μυστικά... Γελᾶσαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ὡστε ἡ ζωὴ μας εἶταν ἄλλη ἀπ' ὅ,τι τὴ φανταστήκαμε... Εἶναι μεγάλη μεταβολή, στὸ βάθος, ξαίρεις...

Ἐπῆσαν στὸ κρεβάτι. Στὸ σκιόφωτο πού ἔκανε ἡ καντήλα στὸ κέντρο τοῦ δωματίου σκέρτηκαν, προσπαθώντας νὰ θυμηθοῦν, νὰ ὄνειρευτοῦν.

Δὲν κοιμήθηκαν. Κ' εἶχανε τόσο συνηθίσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο κ' εἶταν φτιαγμένοι τόσο ὅμοιοι, πού στὴ μέση τῆς νύκτας σηκώθηκαν μαζὶ καὶ φώναξε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο σύγχρονα, μὲ χαμηλὴ φωνή, μὰ σὰ νὰ κραυγάζαν, ζητῶντας βοήθεια. Κοιτάχθηκαν μὲ πρόσωπα πρὸ βαθυστόχαστα ἀπὸ πρὶν, μὲ δάκρυα ἀναστημέν' ἐπὶ μᾶτια.

— Εἶναι πολλὴ μεγάλη μεταβολή, δὲν εἶν' ἔτσι ; ψιθύρις' ἐκείνη. Ὅλ' αὐτὰ εἶταν μισοπεθαμένα, ὅλα εἶταν χαμένα... Ἀ ! Δὲν ἔπρεπε νὰ ποῦμε τί εἶχαμε κάνει, δὲν ἔπρεπε νὰ ξαναρχίσουμε !

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ